

Zakelijke verslaglegging 1^e gesprek informatiefase

Maandag 17 april 2023, 16.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Jordy Clemens (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik-Jan van Elmp, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom. Nadat een korte toelichting is gegeven bij de aanwezige ambtelijke ondersteuning volgt een korte voorstelronde.

2. Korte reflectie verkenningfase en Statendebat

De heer Schrijen reflecteert kort op de verkenningfase die, op verzoek van de BBB, na de Provinciale Statenverkiezingen is opgestart. Het advies van deze verkenningfase is op 7 april jl. afgerond. Hierin heeft de verkenner aangegeven een coalitie met BBB-VVD-CDA-PvdA-SP het meest kansrijk te achten. De verkennende gesprekken hebben geleerd dat er tussen de partijen geen onoverbrugbare verschillen zijn op inhoud, al zullen verscheidene onderwerpen nog verdiept moeten worden. Ook de breekpunten die de BBB tijdens de verkennende ronde heeft benoemd werden door iedereen overbrugbaar geacht. **De heer Schrijen** benoemt nog enkele zaken die hij in zijn rapport heeft meegegeven:

- de verkiezingsuitslag toont dat BBB niet alleen kiezers getrokken heeft op het platteland maar ook in de steden. Dat pleit ervoor leefbaarheid en regionale brede welvaart ruim aandacht te geven en tot speerpunt te maken;
- maak voor een aantal thema's die voor de toekomst van Limburg van wezenlijk belang zijn duidelijke afspraken. Probeer elkaar in de toekomst niet te verrassen en handel bij nieuwe thema's in "de geest van de afspraken". Beslecht eventuele geschillen door open, constructieve onderhandelingen, waarbij op voorhand verbondenheid en vertrouwen in elkaar worden uitgesproken;
- leg gedurende het proces van onderhandelingen het oor te luister om inbreng van burgers, maatschappelijke instellingen en bedrijven mee te kunnen wegen. Organiseer hiervoor, naast de mogelijkheid tot schriftelijke bijdragen, 1 à 2 luisteravonden waar mondelinge inbreng kan worden gegeven in aanwezigheid van de informateur(s) en der Politieke partijen uit de Staten;
- in de informatiefase te werken aan het smeden van een team en werkaafspraken te maken over hoe er binnen de coalitie wordt samengewerkt. Zorg ervoor dat er gezamenlijkheid ontstaat op zowel inhoud als werkwijze en informeer elkaar tijdig over de kandidaat-gedeputeerden. Het verdient voorts aanbeveling dat er parallel aan de informatiefase ook in de Staten geïnvesteerd wordt aan een nadere kennismaking, zowel binnen als buiten de groep van beoogde coalitiepartners.

De aanwezigen worden vervolgens gevraagd kort terug te kijken op het debat over het advies van de verkenner dat op 14 april jl. plaatsvond.

Mevrouw Schoolmeesters geeft aan dat voor de BBB alles nieuw was. Ze kijkt met tevredenheid terug op het debat en zegt zich ook gesteund te hebben gevoeld.

De heer Wolters Gregório geeft aan dat het debat ordentelijk is verlopen en dat het nooit echt spannend werd. De partijen hebben elkaar niet afgevalen maar er is logischerwijs ook nog geen hoerastemming. Het proces begint nu pas echt.

De heer Schrijen benoemt dat in het Statendebat de motie 2964 “aanstellen twee informateurs” is aanvaard met 30 stemmen voor en 12 tegen.

3. Concept algemene afspraken “zo gaan we met elkaar om”

De informateurs geven een toelichting op het voorstel om een aantal basis afspraken vast te leggen en toetsen of de aanwezigen zich hierin kunnen vinden. Ook geeft **de heer Schrijen** als aandachtspunt mee dat inhoud, financiën en portefeuilles als drie aparte sporen worden beschouwd. Financiën en portefeuilleverdeling worden pas in een later stadium van de onderhandelingen plenair besproken en mogen niet tot grote verrassingen leiden.

De heer Theuns vraagt verduidelijking rondom de vertrouwelijkheid van de gesprekken in verband met het terugkoppelen naar de fracties.

De informateurs geven aan dat dit in overleg mogelijk is wanneer er meerdere punten zijn om terug te koppelen. Het is daarbij belangrijk dat alles in de context wordt besproken. Want het is altijd geven en nemen in een onderhandelingsproces.

Mevrouw Absil geeft aan dat het belangrijk is te duiden tot welk detailniveau zaken besproken kunnen worden met de fracties in deze fase.

Mevrouw Dassen-Housen heeft begrip voor de stelling van mevrouw Absil, maar geeft aan dat de aanwezigen geacht worden met een mandaat aan tafel te zitten. Dat betekent dat zaken besproken worden en dat momenten kunnen worden afgesproken waarop daarover gebundeld en in de juiste context met de fractie kan worden gesproken.

De heer Clemens stelt dat er ook informatie opgehaald zal moeten worden bij achterban of fractie over bepaalde thema's.

Mevrouw Dassen-Housen reageert dat hier ambtelijke notities in de vorm van gespreksmemo's voor worden gemaakt als voorbereiding. De partijprogramma's zijn bij de voorbereiding daarvan richtinggevend. En natuurlijk kan er in de voorbereiding van gesprekken informatie worden opgehaald bij fractiespecialisten. Dit is echter iets anders dan de gevoerde gesprekken met de fractie bespreken.

De informateurs geven aan dat deze werkwijze slechts een voorstel is en dat later zal worden ervaren of dit werkt. Partijen stellen zich daarin te kunnen vinden.

De heer Schrijen verwijst naar een voorstel met tien gespreksthema's dat wordt uitgereikt. Het voorstel is om voor die thema's tekstvoorstellen te schrijven die vervolgens worden besproken. Na bespreking en aanpassing kunnen deze tekstvoorstellen als bouwstenen voor een coalitieakkoord

dienen. Wanneer partijen het specifiek over een bepaald thema willen hebben, kunnen ze dit aangeven.

Mevrouw Dassen-Housen verduidelijkt dat de onderwerpen zijn ingedeeld op basis van zwaarte, niet op basis van belangrijkheid.

Nadat er in de voorgestelde thema's nog met enkele zaken is geschoven kunnen partijen zich daarin vinden (zie bijlage).

De informateurs geven aan dat het overzicht van thema's en de daarbij behorende tekstvoorstellen die worden geschreven "levende documenten" zijn waarin wijzigingen kunnen worden aangebracht. De informateurs zullen in dat kader als faciliterend, steunend en dienend functioneren in deze informatiefase.

4. Vaste vergadertijdstippen en vergaderlocatie

Mevrouw Dassen-Housen verduidelijkt dat er voor het Provinciehuis is gekozen als locatie van de gesprekken in de informatiefase in verband met de faciliteiten en de vertrouwelijkheid. Ze toetst of dit geen Noord-Limburg vs. Zuid-Limburg gevoel oproept en of er behoefte is aan nog een andere, meer centraal liggende, locatie. Dit is niet het geval.

Mevrouw Dassen-Housen licht de voorgestelde luisteravonden die op 10 mei en 12 mei worden georganiseerd toe. Op deze avonden kunnen externen hun ideeën aanbieden aan de partijen. Deze externen kunnen zowel individuen als (belangen)organisaties zijn. Externen kunnen zich daarbij aanmelden per thema. Deze laagdrempelige luisteravonden zullen kenbaar worden gemaakt via de gebruikelijke kanalen en sociale media, de website en mogelijk via de partijen zelf. Ook worden alle Statenleden uitgenodigd.

De heer Wolters Gregório vraagt zich af wat de bedoeling is: komen er MO's en bedrijven inspreken of kunnen 800 Limburgers op bezoek komen? **De heer Jansen** geeft uitleg over de luisteravonden die in het verleden zijn georganiseerd. Het is belangrijk om de ideeën die op zo'n avond worden opgehaald te inventariseren en te betrekken in het proces. En natuurlijk kan niet alles worden verwerkt in een collegeakkoord, maar het is wel goed om de opbrengst in het proces te betrekken en waar mogelijk ook te laten terugkomen in de eindteksten. **De heer van Elmp** vult aan dat er ook een emailadres voor de informateurs is aangemaakt. De reacties die op dit emailadres binnenkomen zullen per 1 à 2 weken worden gedeeld met de aanwezigen.

Mevrouw Schoolmeesters, mevrouw van der Pol en mevrouw Berghorst uiten hun zorgen over de opkomst bij zo'n luisteravond. De verwachting is dat jongeren, minderheden en inwoners met een migratieachtergrond niet naar zulke avonden zullen komen. Er zal een extra inspanning moeten worden gedaan om ook deze groepen te betrekken. Het mag echter niet het karakter van een Burgertop krijgen, want daarvoor zijn de luisteravonden niet bedoeld.

De heer Nijskens stelt voor dat hetgeen gezegd wordt op deze luisteravonden naar een bepaald abstractieniveau kan worden vertaald en dat de genoemde groepen kunnen worden betrokken bij de uitwerking hiervan.

Mevrouw Dassen-Housen geeft aan dat de partijen specifieke doelgroepen gericht kunnen activeren om hun bijdrage te leveren, maar dat er ook breed een uitnodiging wordt uitgezet. Ook alle

Statenleden worden uitgenodigd. Voor de volgende bijeenkomst zal er een concepttekst voor een uitnodiging ter bespreking voorliggen.

De informateurs stellen vervolgens voor dat wat betreft de vergaderfrequentie wordt uitgegaan van twee keer per week. Een voorstel met data en tijdstippen wordt uitgereikt. Na bespreking van het overzicht en het aanbrengen van enkele aanpassingen wordt door allen ingestemd met het volgende schema:

Dag	Tijd	Programma	Locatie
Maandag 17 april	16:00-18:30	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Maandag 24 april	16:00-19:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Dinsdag 25 april	18:00-21:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Donderdag 4 mei	11:30-14:30	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Vrijdag 5 mei	16:00-19:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Maandag 8 mei	16:00-19:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Woensdag 10 mei	19:00	Luisteravond externen	Nader te bepalen
Donderdag 11 mei	18:00-21:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Vrijdag 12 mei	19:00	Luisteravond externen	Nader te bepalen
Maandag 15 mei	16:00-19:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal
Dinsdag 16 mei	18:00-21:00	Gesprekken Informatiefase	Ruys de Beerenbrouckzaal

5. “Een coalitieakkoord op hoofdlijnen, nadere afspraken op belangrijke inhoudelijke punten”: hebben we hetzelfde beeld?

In het advies van de verkenner is gesproken over een coalitieakkoord op hoofdlijnen waarin niet alles is ‘dichtgetimmerd’, maar waarin op de voor partijen belangrijkste hoofdpunten wel nadere afspraken zijn gemaakt.

De informateurs toetsen welk beeld de aanwezigen hierbij hebben, wat voor hen belangrijke onderwerpen zijn en of zij ergens moeilijkheden zien ten opzichte van andere partijen aan tafel.

De heer Satijn geeft aan dat voor de VVD belangrijk is dat wetgeving wordt gerespecteerd en dat genomen besluiten niet ter discussie worden gesteld, dit in het kader van de continuïteit van het bestuur. Er zijn in het verleden belangrijke besluiten genomen waarbij bewust over een bestuursperiode heen is gekeken naar de toekomst. Denk bijvoorbeeld aan MAA, maar ook aan de Brightlands campussen. En het thema stikstof zal mogelijk een lastig thema gaan worden in de besprekingen.

Mevrouw Schoolmeesters reageert dat het respecteren van eerder genomen besluiten die over een bestuursperiode heen zijn genomen voor de overheid een bijdrage kan leveren om het vertrouwen van de mensen terug te winnen.

De heer Kuntzelaers stelt voor dat er een lijst komt met al dit soort genomen besluiten, zodat iedereen op de hoogte is.

Mevrouw Dassen-Housen reageert dat er in de gespreksmemo's een kopje ‘reeds genomen besluiten’ zal worden opgenomen.

De heer Schrijen vult aan dat het in het algemeen niet is uit te sluiten dat zich in de toekomst ontwikkelingen voordoen (nieuwe feiten en omstandigheden) die ertoe leiden dat eerdere besluiten opnieuw moeten worden bekeken.

Mevrouw Absil stelt de vraag aan de orde wat “op hoofdlijnen” betekent. Hoeveel ruimte geef je elkaar?

De heer Schrijen geeft aan dat partijen bij een aantal thema's op elkaar moeten kunnen rekenen en dat bij een aantal thema's ruimte moet worden gelaten aan partijen om hun eigen inkleuring te geven.

De heer Kuntzelaers stelt het ermee eens te zijn dat de wet moet worden nageleefd, maar dat daarnaast natuurlijk kan worden getracht te beïnvloeden dat er een wetswijziging komt, als blijkt dat zaken in de praktijk niet goed uitpakken.

De heer Wolters Gregório geeft aan dat de SP aan tafel zit omdat zij zo de kans ziet om het systeem in Limburg te veranderen. De verwachting is dat de overige partijen daar hetzelfde over denken, zeker omdat de winst van BBB ook laat zien dat onze bevolking daar om roept. Hij benoemt investeren in en versterken van sociale zekerheid van onze wijken, het starten van een Limburgs Energiebedrijf, huidige arbeidsmigratie en het OV. Hij geeft aan dat de ideologie van de SP het verst af staat van VVD en CDA, en dat daarover het gesprek moet worden aangegaan.

Mevrouw Schoolmeesters stelt dat voor de BBB van belang is dat de gebiedsplannen die voor 1 juli 2023 moeten worden ingediend de goedkeuring van PS moeten hebben.

De heer Nijskens stelt dat het mogelijk is om een signaal van de informerende partijen uit te laten gaan aan het college van GS dat er geen onomkeerbare besluiten in dat verband moeten worden genomen.

De heer Theuns stelt dat het goed zou zijn om te informeren bij andere provincies hoe zij met die problematiek omgaan. Hij stelt voorts dat “op hoofdlijnen” voor het CDA betekent vanuit de samenleving vormgegeven, opgavengericht en SMART geformuleerd. En hoe je dat als Provincie vervolgens gaat uitvoeren, dat komt later.

Mevrouw Absil vult aan dat in samenhang naar de opgaven moet worden gekeken en naar de effecten die dit heeft, om te voorkomen dat er een kloof ontstaat.

Mevrouw Berghorst wijst op het belang van ruimte creëren om doelen in de loop van de tijd bij te kunnen stellen als daar aanleiding toe bestaat.

De heer Kuntzelaers stelt dat voor de PvdA de uitdaging ligt bij natuur en landbouw. Het gaat om een grote opgave waar heel veel middelen mee zijn gemoeid. En het moet ook allemaal aan de achterban kunnen worden uitgelegd. Verder ziet hij klimaat en energie en financiën als belangrijke uitdagingen, maar daarbij ziet hij geen onoverkomelijke tegenstellingen tussen partijen. En hij wijst op het belang van een goede woordkeuze als het gaat om migratie.

Mevrouw Berghorst vult aan dat een stevige sociale component van belang wordt geacht. Hoe groot is de investering en hoe ligt de balans tussen stad en platteland.

Mevrouw Dassen-Housen stelt dat er vandaag een aantal goede afspraken is gemaakt waarop kan worden voortgeborduurd. De eerstvolgende bijeenkomst zal, mede in verband met de tweedaagse

uitstap voor Statenleden naar Düsseldorf, plaatsvinden op maandag 24 april a.s. om 16.00 uur. Zij dankt alle aanwezigen hartelijk voor de positieve inbreng en sluit daarmee de bijeenkomst af.

Zakelijke verslaglegging 2^e gesprek informatiefase

Maandag 24 april 2023, 16.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmpst, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom. In het bijzonder de heer Van Caldenberg, die voortaan namens de SP aan de gesprekken zal deelnemen.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Eventuele opmerkingen ten aanzien van het concept-verslag van het eerste gesprek op 17 april jl. kunnen rechtstreeks worden doorgegeven aan Stefan Jansen en Indra van Gulick. Behalve het concept-verslag staan op de agenda een memo over de organisatie van de twee 'inspiratieavonden' in Noord- en Zuid-Limburg en een inhoudelijk gespreksmemo over het thema 'Samenleving & Bestaanszekerheid'. Het memo inzake de inspiratieavonden zal aan het eind van het gesprek aan de orde worden gesteld. Het voorstel is om eerst het inhoudelijk gespreksmemo 'Samenleving & Bestaanszekerheid' te bespreken.

Mevrouw Dassen merkt op dat de inhoudelijke gespreksmemo's die in de gesprekken worden geagendeerd nadrukkelijk een ambtelijke status hebben. Ze hebben uitsluitend tot doel om het gesprek over diverse thema's op gang te brengen zodat afspraken, richtingen, doelen kunnen worden bepaald. De intentie is om elk gespreksthema af te sluiten met een gezamenlijk resultaat, een aantal afspraken die vervolgens worden samengevat in een kort samenvattend document met puntsgewijs de hoofdlijnen.

3. Samenleving & Bestaanszekerheid

Mevrouw Dassen stelt dat aan het eind van het gespreksmemo een aantal vragen wordt gesteld. Zij vat die vragen als volgt samen:

- Hoe ziet u de provinciale rol als het gaat om thema's als sociale agenda, gezondheid, (jeugd)zorg, armoede, wijkenaanpak?
- Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?
- Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

Zij vraagt partijen op die vragen te reflecteren.

Onderstaand wordt per vraag samengevat weergegeven wat de standpunten zijn die partijen met elkaar hebben gedeeld.

A. Hoe ziet u de provinciale rol als het gaat om thema's als sociale agenda, gezondheid, (jeugd)zorg, armoede, wijkenaanpak?

- Er is zeker een rol voor de Provincie als het gaat om deze thema's. Dat heeft de Sociale Agenda uitgewezen.
- De Sociale Agenda heeft in specifieke gevallen goed gefunctioneerd, maar er is momenteel geen totaalbeeld van meetbare resultaten. Dat blijkt ook uit het rapport van de Rekeningcommissie. De Sociale Agenda moet worden gecontinueerd, echter met een duidelijkere provinciale rolopvatting en meer meetbare doelen. Niet alleen subsidie (geldgever op afstand).
- De opstelling van de Provincie bij deze thema's is de afgelopen jaren veelal reactief en afwachtend. In de toekomst zou die meer pro-actief moeten worden. Voel wat er speelt in de samenleving, maak op basis daarvan beleid en voer dat samen met gemeenten uit. "Geen pleisters blijven plakken terwijl de patiënt overlijdt, maar opereren", meer toewerken naar een structurele aanpak en duurzame oplossingen. En soms ook accepteren dat een goedbedoelde aanpak niet heeft gewerkt. In dat verband ook risico's willen accepteren en ervan leren.
- Binnen dit thema is voornamelijk sprake van gemeentelijke taken. De provinciale organisatie is er niet op toegerust om die taken operationeel op zich te nemen. Wel kan er - in afstemming met de gemeenten en het maatschappelijk middenveld - een structuur worden opgezet waar gemeenten en maatschappelijk middenveld (professionals) profijt van kunnen hebben, zoals het borgen van best practices, ervaringsgegevens, specifieke succesvolle projecten, coördinatiepunt voor uitrol succesvolle ervaringen etc. De Provincie kan als aanjager dienen ("1 + 1 = 3").
- De Provincie heeft zeker een rol bij deze thema's als er bovendien kan worden aangeknoopt bij de provinciale kerntaken, zoals regionale economie en arbeidsmarktbeleid. Veel Sociale Agenda-gerelateerde zaken hangen daarmee samen. Denk aan werkloosheid, armoede, gezondheid, laaggeletterdheid. Limburg heeft daar een achterstand weg te werken. De Provincie kan wetenschappelijke onderzoeken stimuleren op specifieke vraagstukken waar de Limburgse situatie afwijkt van de situatie elders. Wetenschappelijk onderzoek kan eraan bijdragen dat een structurele verandering met duurzame effecten teweeg kan worden gebracht.
- De Provincie heeft een faciliterende taak bij deze thema's. Gemeenten en maatschappelijk middenveld hebben een goed beeld van wat er nodig is. Faciliteer dit (samen met het Rijk), bijvoorbeeld door een 'Samenredzaamheidsfonds'. Daarmee wordt de inspanning intrinsiek. De Provincie hoeft niet alles zelf te regelen. Dat wil niet zeggen dat er zonder regels 'een zak geld' beschikbaar wordt gesteld. Maar het gaat om het geven van vertrouwen aan gemeenten en maatschappelijk middenveld, die met de uitvoering zijn belast. Breng ook focus aan, bijvoorbeeld op demografische veranderingen, en maak het meetbaar.
- Bij dat geven van vertrouwen en het verminderen van regeldruk past ook een houding waarin de politiek accepteert dat controles minder stringent zijn (daar geen integriteitswestie van maken).
- Bezien kan worden of steun aan het maatschappelijk middenveld een meer structureel karakter krijgt, bijvoorbeeld voor vier of tien jaar. Daarmee wordt een basis gelegd waarop daadwerkelijk iets kan worden opgebouwd voor de wat langere termijn. En de jaarlijkse plan- en verantwoordingsplicht van de (voor 4 jaar gesteunde) maatschappelijke organisaties zou lichter kunnen worden.

- De Provincie maakt werk van verminderen van regeldruk en lobby richting Rijk om belemmerende factoren op te heffen. Dat wil zeggen niet alleen financiële lobby, maar ook lobby ten behoeve van beleidsbeïnvloeding.
- Concluderend is sprake van een breed gedragen ambitie om de Sociale Agenda voort te zetten en ook om daarin te investeren.

B. Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?

- Wijkgerichte aanpak (integraal) en daarbij bezien waar de aanpak het meest nodig is op basis van bijvoorbeeld de lage scores sociaaleconomische status indicatoren (SES-wijken/buurtten). Tegelijkertijd deze wijken ontzien, geen nieuwe problemen opwerpen.
- Veel meer dan thans het geval een integrale aanpak bevorderen en samenwerking en afstemming tussen disciplines.
- Beschikbare en betrouwbare basisvoorzieningen.
- Zorgbuurthuizen stimuleren of mede realiseren (zoals bijvoorbeeld Woonzorg Elisabeth Stift te Kerkrade).
- Focus op kinderen en jongeren; fysieke en mentale gezondheid.
- Duidelijk richten op voeding (met inbegrip van voldoende te eten) en gezondheid, inclusief de Gezonde Basisschool van de Toekomst.
- Specifiek aandacht voor gescheiden gezinnen.
- Bestrijding van eenzaamheid (niet alleen bij ouderen).
- 'Naoberschap', gemeenschapszin en sociale cohesie bevorderen. 'Samenredzaamheid' is de rode draad. Zorgen voor elkaar en bevorderen en stimuleren van een omslag in denken van individualisme naar collectiviteit.
- Bijdragen aan projecten die meer ontmoeting tussen mensen bewerkstelligen. Werken aan een collectief georiënteerde maatschappij. Dat kan ook betekenen dat wordt geïnvesteerd in fysieke projecten (in 'stenen').
- Laaggeletterdheid terugdringen.
- Randvoorwaarden creëren om armoede te bestrijden en te voorkomen.
- Focus op beroepsonderwijs en niet alleen aandacht voor hoger onderwijs (campussen).
- Veiligheid bevorderen.
- Algemeen: bovenstaande prioriteiten gelden evenzeer voor zowel wijken als kernen op het platteland. Daarbij wordt zoveel als mogelijk collectief, 'van onderop', vanuit de samenleving aan die prioriteiten gewerkt en worden deze geborgd voor de toekomst, onder meer met het oog op demografische ontwikkelingen.

C. Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

- Limburgers leven gezonder en groeien op in een fysiek en sociaal veiligere en gezondere omgeving.
- Wijken en kernen beschikken over basisvoorzieningen en de leefbaarheid is toegenomen.
- De sociale cohesie in Limburg is toegenomen, de randvoorwaarden zijn gecreëerd om collectiviteit boven individualisme te laten gaan.
- De armoede in Limburg is teruggebracht en de randvoorwaarden zijn gecreëerd om armoede zo veel als mogelijk te voorkomen.

4. Afronding

De informateurs geven aan dat een aantal 'rode draden' is opgehaald, met daarbij de constatering dat er ook de bereidheid is om middelen beschikbaar te stellen voor het verwezenlijken van de nagestreefde doelen. Hetgeen nu is opgehaald zal worden verwerkt en volgende week aan de hand van een kort samenvattend document (met puntsgewijs de hoofdlijnen) worden besproken en vastgesteld. Die systematiek zal ook voor de andere inhoudelijke thema's worden toegepast. Voorts wordt afgesproken dat de zakelijke verslaglegging een meer samenvattend karakter krijgt.

Ten aanzien van de 'inspiratieavonden' wordt meegegeven dat het belangrijk is om (in de uitnodiging) aan verwachtingenmanagement te doen. Van belang is dat deelnemers aan die avonden zich ervan bewust zijn dat hun bijdragen in het proces zullen worden meegenomen, maar dat niet alle individuele wensen kunnen worden gehonoreerd. Statenfracties worden uitgenodigd om met een afvaardiging deel te nemen, met de kanttekening dat zij worden geacht om te luisteren en niet actief te participeren. Dat laatste is voorbehouden aan individuele deelnemers of vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties.

Tot slot wordt afgesproken dat de zakelijke verslaglegging van de bespreking van 17 april jl. in de eerstvolgende bijeenkomst definitief zal worden vastgesteld, na verwerking van eventuele schriftelijke reacties.

De informateurs danken alle aanwezigen voor hun positieve inbreng en sluiten het gesprek af.

Zakelijke verslaglegging 3^e gesprek informatiefase

Dinsdag 25 april 2023, 18.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Lia Roefs (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmp, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom. In het bijzonder mevrouw Roefs, die vandaag mevrouw Berghorst vervangt.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Op de agenda staat het thema Natuur & Landelijk gebied. Een gespreksmemo over dat thema hebben de deelnemers aan het gesprek eerder ontvangen.

Voorgesteld wordt om het thema aan de hand van dezelfde drie vragen als gesteld bij het thema Samenleving & Bestaanszekerheid te bespreken. Alle aanwezigen kunnen zich daarin vinden.

3. Natuur & Landelijk gebied

Mevrouw Dassen memoreert nog eens de drie vragen:

- Hoe ziet u de provinciale rol als het gaat om natuur en landelijk gebied?
- Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?
- Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

Zij vraagt partijen op die vragen te reflecteren. Onderstaand wordt per vraag samengevat weergegeven wat de standpunten zijn die partijen met elkaar hebben gedeeld.

A. Hoe ziet u de provinciale rol als het gaat om natuur en landelijk gebied?

- De rol van de Provincie is om natuur en landbouw te verbinden en sociaal-economisch perspectief te bieden aan de inwoners van het landelijke gebied. De ruimtelijke puzzel leggen op basis van gedragen plannen (samen met de mensen). Daarbij ook naar de consument, de vraagkant kijken (duurzaam produceren is prima, maar is er ook vraag?).
- Regisseren en daarnaast toch iets van kaders stellen. 'Topdown' of 'bottom up'. Een betrouwbare en duidelijke overheid zijn. De provincie moet richting geven, voorwaarden scheppen, stimuleren en faciliteren.
- Borging van de gebiedsprocessen (nog voordat planologische borging heeft plaatsgevonden). PS daarbij nadrukkelijk betrekken.
- Initiatieven indienen voor het Transitiefonds en mogelijk het instellen van een Grondbank.

- Investeren in scholing en innovatie om jonge agrariërs perspectief te bieden en goede begeleiding 'op de erven' (groene en blauwe diensten).
- Lobby richting Rijk en Europa, enerzijds om middelen te genereren en anderzijds om regelgeving te beïnvloeden.
- Zorg dragen voor beter zicht op effecten en maatschappelijke impact als het gaat om natuurherstel, beperking stikstof, soortenbescherming en waterkwaliteit (meten). Belangrijk daarbij is dat het 'uitlegbaar' moet zijn.
- Geen gedwongen uitkoop, in het kader van stikstof geen gedwongen onteigening.
- Zorgen voor voldoende balans in vertegenwoordiging van belangen aan gebiedstafel.

B. Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?

- Belangrijk in de herontwikkeling van het landelijk gebied is de ruimtelijke opgave (de ruimtelijke puzzel leggen) en de balans tussen water, natuur, klimaat, leefbaarheid en sociaaleconomisch perspectief voor de landbouw (inclusief extensiveren en innovatie). Een toekomstbestendig landelijk gebied met sociaal economisch perspectief voor de inwoners.
- Nederland moet 'van het slot', incl. PAS melders.
- Sociaaleconomisch perspectief bieden aan agrariërs, inclusief PAS-melders en beleid richten op blijvers (en eventueel starters) en niet op stoppers.
- Stimuleren van een duurzaam verdienvermogen met ontwikkelruimte voor blijvers en een blijversfonds van 25 miljoen inrichten (ook voor innovaties).
- Koplopers stimuleren en een betrouwbare overheid zijn.
- Ander verdienmodel, extensiveren; kringloop landbouw (wat is natuurinclusief?); ruimte voor innovaties.
- Herontwikkeling van de landbouw integraal benaderen, met oog voor differentiatie (zowel extensief als intensief), afhankelijk van het gebied.
- Zorgen voor houdbare vergunningen, binnen de juridische kaders de randen opzoeken en jurisprudentie vormen.
- De natuurdoelen (inclusief stikstof en ontwikkelopgave natuur NNN) en de doelen op het gebied van Waterkwaliteit met maximale integrale inzet halen, gericht op reductie van stoffen en verbetering van waterkwaliteit; dit vanuit de wetenschap dat niet op voorhand zeker is of termijnen worden gehaald, maar met de zekerheid dat er aantoonbaar flinke stappen zijn gezet.
- Watersysteem op orde (kwalitatief, kwantitatief); huidig beleid voortzetten.
- Natuurdoel analyses per gebied differentiëren.
- Agrarisch natuurbeheer en Landschapsbeheer structureel regelen. Ecodiensten, kennis en kunde van agrariërs inzetten; bij inzet van boeren in beheer landschap langjarige contracten; zekerheid bieden; echte banen exclusief uit de markt trekken;
- Stimuleren dat agrariërs en TBO's zonder wantrouwen samenwerken.
- Hoe bindend zijn de uitkomsten van de Gebiedsprocessen? Wat is het mandaat van de deelnemers aan de ateliers? Individueel maatwerk leveren, uiteindelijk 'aan de keukentafel' van geval tot geval bespreken.
- Regie voeren in de gebiedsprocessen en goed begeleiden in uitvoering.
- Op de korte termijn beperken tot "no regret-maatregelen".
- Bossenstrategie in samenhang met de bredere opgave in het landelijk gebied (met betrokkenheid van PS).

- Waterkwaliteit én -kwantiteit, (Deltaplan, samen met buurlanden, Limburg mag dit actiever Europees agenderen); hoogwater risico's, droogte en grondwaterkwaliteit. Daarbij zullen we ons naast de Kaderrichtlijn Water ook moeten verhouden tot het nationale 7e actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn.
- Brede leefbaarheidsopgave binnen dit thema (beschikbaarheid drinkwater, arbeidsmigratie inclusief huisvesting, landschap, wonen).
- Als het gaat om de intensieve veehouderij zal hier ook in de gebiedsprocessen gezien moeten worden hoe daarmee om te gaan, en zal daar wat het gaat om (wettelijke) uitstootnormen ook moeten zijn voor de leefomgeving en de draagkracht van een gebied.
- Kwalitatief goed faunabeheer waarbij de wet- en regelgeving ook gevolgd dient te worden.
- Door hectares nieuwe natuur slim in te passen (bijvoorbeeld langs de beekdalen) stapeling van doelen combineren; ecologische gebieden verbinden (bermen, graften); grijs vervangen door groen; kwaliteit natuur belangrijk, investeer in kwaliteit van bestaande natuur en leg geen natuur aan die kwalitatief weinig bijdraagt in de natuurdoelen.
- Leefbaarheid dorpen in breder perspectief ("ieder dorp een straat erbij").
- Natuurbeheer structureel regelen (financiering) landschapsbeheer niet structureel geregeld.
- Geen top down zonering als vertrekpunt maar gebiedsgerichte benadering.

C. Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

- Er liggen in wetten en regelingen reeds ambitieuze doelen voor Natuur, Water en Klimaat, deze hebben wij te volgen deels conform Europese richtlijnen en nationale wetgeving en/of bestuursafspraken met het Rijk. Afsproken is om deze doelen op te nemen in het samenvattend hoofdlijnen memo over deze bijeenkomst (staan in de startnotitie LPLG).
- Positieve grondhouding t.a.v. het (nog te sluiten) landbouwakkoord, maar check op eventuele tegenstrijdigheden met doelstellingen in het Limburgse coalitieakkoord.
- De leefbaarheid vergroten en sociaaleconomisch perspectief bieden (innovatie, verdienmodellen, ecosysteemdiensten).
- Oog voor impact, prioritering en inzet van middelen.

4. Afronding

De informateurs geven aan dat ook in dit gesprek een aantal 'rode draden' is opgehaald. Hetgeen nu is opgehaald zal worden verwerkt en volgende week aan de hand van een kort samenvattend document (met puntsgewijs de hoofdlijnen) worden besproken en vastgesteld. Zoals eerder afgesproken zal die systematiek ook voor de andere inhoudelijke thema's worden toegepast.

Tot slot wordt de zakelijke verslaglegging van de bespreking van 17 april jl. definitief vastgesteld. Alle aanwezigen ontvangen de definitieve versie van het verslag samen met de stukken voor het overleg van 4 mei a.s.

De informateurs danken alle aanwezigen voor hun positieve inbreng en sluiten het gesprek af.

Zakelijke verslaglegging 4^e gesprek informatiefase

Donderdag 4 mei 2023, 11.30 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informateur), dhr. Jan Schrijen (informateur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmpt, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Op de agenda staan ter bespreking de conceptverslagen van de 2e en 3e gespreksronde d.d. 24 april (Samenleving & Bestaanszekerheid) en 25 april jl. (Landelijk gebied). Voorts staan op de agenda de resumés (hoofdpijnennotities) voor een opmaat naar een tekst ten behoeve van een coalitieakkoord, die uit die beide gespreksrondes voortvloeien. Als nieuw te bespreken inhoudelijk thema is in de vorm van een gespreksmemo het onderwerp Energie, Klimaat & Milieu geagendeerd.

3. Bespreking verslaglegging 2e en 3^e gespreksronde (Samenleving & Bestaanszekerheid en Landelijk gebied)

Mevrouw Dassen nodigt partijen uit hun eventuele opmerkingen op de verslaglegging achtereenvolgens kenbaar te maken.

Opmerking redacteur:

De bespreking van de conceptverslagen leidt tot een aantal concrete aanvullingen en aanpassingen in de verslaglegging, maar geeft daarnaast ruimte voor de aanwezigen om de voor hen belangrijkste zaken binnen die thema's nogmaals de revue te laten passeren en daar met elkaar over van gedachten te wisselen. Van die ruimte hebben partijen gebruik gemaakt, waarmee ieders standpunten (nog) scherper zijn geworden.

Mevrouw Dassen zegt aan het eind van de beraadslaging toe dat de beide conceptverslagen na aanpassing nogmaals ter vaststelling zullen worden geagendeerd. De aangebrachte wijzigingen zullen zichtbaar worden gemarkeerd.

4. Resumés (hoofdpijnennotities) Samenleving & Bestaanszekerheid en Landelijk gebied

Mevrouw Dassen stelt vervolgens de resumés (hoofdpijnennotities) aan de orde. Partijen krijgen de gelegenheid daarop te reageren. Daarbij wordt vastgesteld dat een groot deel van de opmerkingen die

bij de gespreksverslagen zijn gemaakt ook hun weg moeten vinden in de resumés. Vanuit die optiek heeft de inhoudelijke bespreking van de resumés grotendeels reeds plaatsgevonden. In aanvulling daarop, onderstaand een beknopte weergave van de overige reacties.

Samenleving & bestaanszekerheid

- Ten aanzien van de geformuleerde indicatoren wordt de vraag opgeworpen of het goed zou zijn om met kwalitatieve indicatoren te werken in plaats van kwantitatieve indicatoren.
- Het causaal verband tussen de indicatoren en het provinciaal beleid zal niet altijd aantoonbaar zijn.
- De geformuleerde doelen zijn kwalitatief van aard. Indicatoren kunnen helpen bij de verwezenlijking daarvan en bij het maken van keuzes.
- Het gaat niet om de output (de productie), maar om de outcome (het maatschappelijk effect daarvan).
- De vraag is of de bereidheid bestaat om te sturen op impact.

Landelijk gebied

- In het resumé dient meer balans te worden aangebracht tussen Natuur/Water/Milieu enerzijds en Perspectief voor de landbouw met oog voor de menselijke maat anderzijds.
- Zorgen voor voldoende balans in vertegenwoordiging van belangen aan de gebiedstafel.
- Er wordt verzocht om een presentatie over het Natuurpact 2013 (en de daaruit voortvloeiende taakstelling), de Bossenstrategie en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). In hoeverre zijn die met elkaar verbonden en welke bestuurlijke keuzes zijn mogelijk?
- De Provincie is gehouden aan Europese en nationale wetgeving op het vlak van Natuur en Water. Daarbij wordt de vraag gesteld wat de status is van bestuursakkoorden.
- Natuur buiten de Natura2000 gebieden mag de stikstof-opgave niet vergroten. Dat wil zeggen dat vergunningverlening daarmee binnen bereik moet komen en niet juist bemoeilijkt worden.
- Water(beschermings-)normen worden strikter, daarmee wordt voldoen aan die normen bemoeilijkt.
- Uitstroom uit de landbouw kan een kans zijn om doelen sneller te behalen, hoeveel opvolgers zijn er? Op welke termijn heb je al een significante afname van het aantal bedrijven/bedrijfshoofden? Welke kansen biedt dat voor extensivering, blauw groene dooradering en natuurinclusiviteit?
- De Bossenstrategie moet creatief ingezet worden als instrument dat leidt tot robuustere leefgebieden. Bekend is dat bosranden de eerste buffer vormen voor stikstofdepositie uit met name de landbouw.
- Uitstromende beroepsbevolking uit de landbouw behouden voor het gebied en dan niet alleen voor beheerwerkzaamheden.
- Gebruik opgekochte gronden voor alle Provinciale doelen, direct of als ruilgrond.

5. Afronding

De informateurs constateren met de overige aanwezigen dat de verslaglegging de functie van de resumés grotendeels reeds dekt. Daarom zal voortaan worden gewerkt met verslaglegging en vervolgens concept-bouwstenen voor een akkoord (derhalve geen aparte resumés meer ter bespreking). Vervolgens ronden zij af door te stellen dat de navolgende afspraken worden gemaakt:

- de bijgestelde conceptverslagen van de 2e en 3e gespreksronde worden nogmaals geagendeerd, ter vaststelling;
- de resumés worden na aanpassing nogmaals geagendeerd ter bespreking;
- er wordt een presentatie georganiseerd over het Natuurpact 2013 (en de daaruit voortvloeiende taakstelling), de Bossenstrategie en het Nationaal Programma Landelijk

Gebied (NPLG) op donderdag 11 mei om 18.00 uur of maandag 15 mei om 16.00 uur, afhankelijk van de verdere planning;

- op 5 mei worden om 16.30 uur de gesprekken vervolgd met bespreking van het thema Energie, Klimaat & Milieu; indien mogelijk wordt ook het thema Leefbaarheid & fysieke leefomgeving aan de orde gesteld;
- maandag 8 mei a.s. staat om 16.00 uur het thema Financiën op de agenda, waarbij het clusterhoofd Financiën een toelichting zal verzorgen.

De informateurs danken alle aanwezigen voor hun positieve inbreng en sluiten het gesprek af.

Zakelijke verslaglegging 5^e gesprek informatiefase

Vrijdag 5 mei 2023, 16.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmp, mevr. Gerda Verbraeken (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Op de agenda staan ter bespreking de gespreksmemo's inzake Energie, Klimaat & Milieu en Leefbaarheid & Fysieke leefomgeving. De aanwezigen hebben kennis genomen van de gespreksmemo's.

Mevrouw Dassen memoreert nog eens de drie leidende vragen:

- Hoe ziet u de provinciale rol?
- Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?
- Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

Zij vraagt partijen te reflecteren en daarbij de genoemde vragen zo veel als mogelijk leidend te laten zijn.

3. Bespreking Energie, Klimaat & Milieu

Tijdens de bespreking blijkt dat de standpunten zijn terug te brengen tot de twee thema's Energie en Milieu. Onderstaand wordt samengevat weergegeven wat de standpunten zijn die partijen met elkaar op die twee thema's hebben gedeeld en waarover over het algemeen consensus bestaat.

Energie

- Energie moet betaalbaar, beschikbaar en als basisvoorziening betrouwbaar zijn. Voor de korte termijn inzetten op isolatie en opslag, voor de middellange termijn grootschalig investeren in energie-infrastructuur door faciliteren en stimuleren van innovaties (inclusief mest uit directe omgeving en zonder bijmenging) en voor de lange termijn inzetten op onderzoek naar nieuwe mogelijkheden. Mono-vergisting op locatie ten behoeve van groen gas directe omgeving, bijvoorbeeld voor de maakindustrie.
- Inzetten op energiebesparing, versnellen van isolatie van sociale huurwoningen (isoleren is beter dan compenseren) en milieubewustzijn van huishoudens en industrie.
- Blijven inzetten op zonne-energie, maar zonnepanelen in principe niet op (landbouw)grond. Dit is een serieus "nee, tenzij". Voor zonnepanelen ligt de nadruk op daken van onze huishoudens, loodsen etc. Waar mogelijk deze aanpak verankeren in regelgeving en waar

mogelijk ook handhaven. De Provincie geeft het goede voorbeeld met zonnepanelen op daken van provinciale gebouwen.

- Blijven inzetten op windenergie, mits voldoende oog voor zowel de lusten als de lasten. Waar nodig meer onderzoek daarnaar doen. Daarbij ook aandacht voor restwaarde en circulaire verwerking in Limburg (idem voor zonnepanelen).
- Voor wat betreft kernenergie moet meer onderzoek naar veiligheid en verwerking van het afval komen. Deze onderzoeken zijn noodzakelijke voorwaarden om tot verdere besluitvorming te kunnen overgaan. Het oprichten van kerncentrales en dus stellen we daarvoor geen provinciale middelen beschikbaar. We leggen die verantwoordelijkheid waar deze hoort te liggen.
- Voor wat betreft geothermie is meer onderzoek noodzakelijk. Als het veilig kan worden ingezet is dat een optie, mits de diepgelegen drinkwatervoorraden (schollen) niet in gevaar komen.
- Maximaal inzetten op innovatie, met name ten aanzien van opslag. Lobby voeren om waterstof/backbone naar Limburg te halen ten behoeve van Chemelot en andere energie-intensieve industrie.
- Er wordt serieus ingezet op het oprichten van een provinciale energiemaatschappij, waarbij de overheid zeggenschap krijgt aan de aanbodkant om een stabiele basisvoorziening te garanderen. Er is nader onderzoek nodig naar de wijze waarop dat zou kunnen, de specifieke vorm en de randvoorwaarden. Daarbij kan samenwerking worden gezocht met bijvoorbeeld Enexis.
- De (maak)industrie verduurzamen.
- Het voortouw nemen in grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van energie met de buurlanden.
- RES Zuid-Limburg: moet ook de doelstelling halen. Dilemma voor de energieopgave RES-Zuid-Limburg in relatie tot de Einstein Telescope erkennen en nader in beeld brengen. Het moet opgelost worden.
- De energie-ambities afzetten tegen de gevolgen voor de Limburgse economie en de (beperkte) mogelijkheden die de arbeidsmarkt thans biedt bij de verwezenlijking.
- Uitvoering geven aan de RES'sen, geen nieuw energiekader vaststellen. De PES is een dynamisch kader, dat waar nodig wordt aangepast naar de tijd.

Milieu

- Ten aanzien van bodem inzetten op vitaliteit, het organisch stofgehalte in de bodem moet omhoog. Dit dient meerdere doelen op het gebied van circulariteit, water, landbouw en natuur.
- Voldoen aan de huidige milieunormering, maar geen strengere milieunormering dan de wettelijke kaders.
- Op het vlak van milieu worden de wettelijk vereiste/voorgeschreven controles daadwerkelijk uitgevoerd. Indien en voor zover nodig wordt geïnvesteerd in meer capaciteit op het vlak van VTH en RUD's, in lijn met de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer.
- Zorg dragen voor adequate, ruimere en betrouwbare meetsystemen, zodat daadwerkelijke emissies in beeld zijn.
- Burgers attenderen op eigen bijdrage in milieubewustzijn.

4. Leefbaarheid & Fysieke leefomgeving

Tijdens de bespreking blijkt dat de standpunten zijn onder te brengen bij de thema's Wonen, Ruimte, Leefbaarheid en Veiligheid. Onderstaand wordt samengevat weergegeven wat de standpunten zijn die partijen met elkaar op die thema's hebben gedeeld en waarover over het algemeen consensus bestaat.

Wonen

- Inbreiding, maar ook uitbreiding in kernen en wijken, met oog voor de vraagkant.
- 'Elke kern een straat erbij' met als uitgangspunt 'ja mits'; initiatief bij gemeenten, regie bij Provincie met bestaande bevoegdheden.
- Inbreiding in kernen ook door bebouwing in twee of drie verdiepingen of wonen boven winkels.
- Binnen de wettelijke opgave wordt ingezet op voldoende (sociale huur)woningen, waarbij van sommige gemeenten meer inspanning wordt gevraagd en beter presterende gemeenten niet in hun dadendrang worden afgezwakt.
- Geen flexwoningen voor structureel gebruik, uitsluitend termijngebonden als tijdelijke oplossing.
- Rekening houden met absorptievermogen van wijken als het gaat om huisvesting.
- Versnelling van verduurzaming van (sociale huur)woningen.
- Woningaanbod vraaggestuurd uitbreiden, met draagvlak van de omgeving.

Ruimte

- Versoepeling van planning- en vergunningprocedures met kortere doorlooptijden.
- KLC voortzetten met focus op starters en senioren.
- Realisatie van de woondeals.
- Regie en regulering Provincie op huisvesting van arbeidsmigranten en statushouders (seizoensarbeidsmigranten tijdelijk huisvesten, langdurige arbeidsmigranten en statushouders integreren in dorp of wijk).
- Bestaand beleid om 'verdozing' tegen te gaan of zoveel mogelijk te beperken voortzetten.

Leefbaarheid

- Voldoende gemeenschapsvoorzieningen, sport- en onderwijsvoorzieningen, vergroening voor multifunctioneel gebruik, vergroening in de steden ('groen met grijs'), een Stedelijke Vergroeningsagenda.
- Veel aandacht voor de herstructureringsopgave van wijken.
- Elke kern en elke wijk bereikbaar met het openbaar vervoer.
- Samenredzaamheidsfondsen instellen.
- Beschermen leefomgeving van bewoners (veilig, schoon, leefbaar).

Veiligheid

- Ondernijning bestrijden, zowel in steden als op het platteland.
- Groene brigade continueren, versterken en uitbreiden.
- Beschikbaarheid en tijdigheid van hulpdiensten garanderen, urgentie bij het Rijk blijven benadrukken.

Mevrouw Dassen werkt toe naar een afronding, waarbij de belangrijkste constatering nog eens worden samengevat. Vervolgens kondigt zij aan dat maandag 8 mei a.s. om 16.00 uur de draad wordt opgepakt met een toelichting van het clusterhoofd Financiën op de financiële stand van zaken en een financiële doorkijk naar de periode 2023 - 2027.

De informateurs danken alle aanwezigen voor hun wederom positieve inbreng en sluiten het gesprek af.

Zakelijke verslaglegging 7^e gesprek informatiefase

Maandag 15 mei 2023, 16.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Lia Roefs (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmp, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Op de agenda staat ter bespreking de gespreksmemo inzake Toekomstbestendige Economie en een presentatie inzake Toelichting Natuurpact en Ontwikkelopgave. De aanwezigen hebben kennis genomen van de gespreksmemo. Ook staan op de agenda de conceptverslagen van de 4^e en 5^e gespreksronde d.d. 4 mei (Conceptbouwstenen Samenleving & Bestaanszekerheid en Landelijk Gebied) en 5 mei jl. (Energie, Klimaat & Milieu en Leefbaarheid & Fysieke Leefomgeving) ter bespreking. Wat de planning betreft vervalt de bijeenkomst op zaterdag 20 mei en wordt een nieuwe bijeenkomst georganiseerd woensdag 24 mei om 18:00.

Mevrouw Dassen verzoekt de aanwezigen om eventuele tekstuele opmerkingen over de gespreksverslagen van donderdag 4 mei en vrijdag 5 mei op de mail te zetten. Deze zullen vervolgens verwerkt worden en de aangebrachte wijzigingen zullen zichtbaar worden gemarkeerd. Na aanpassing worden deze verslagen geagendeerd ter vaststelling. De bijeenkomst van maandag 8 mei jl. zal niet worden vastgelegd in een verslag, aangezien dit een presentatie over financiën betrof.

De heer Schrijen stelt voor om de screeningsprocedure van de kandidaat gedeputeerden die al bekend zijn reeds in gang te zetten, om daarmee enige tijdswinst te boeken. Daarmee wordt ingestemd.

Mevrouw Dassen memoreert nog eens de drie leidende vragen:

- Hoe ziet u de provinciale rol?
- Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?
- Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

Zij vraagt partijen te reflecteren en daarbij de genoemde vragen zo veel als mogelijk leidend te laten zijn.

3. Bespreking Toekomstbestendige Economie

Onderstaand wordt samengevat weergegeven wat de standpunten zijn die partijen met elkaar op het thema Toekomstbestendige Economie hebben gedeeld en waarover over het algemeen consensus bestaat.

Visie Toekomstbestendige Economie

- De lange termijn visie (2040-2050) voor een toekomstbestendige economie behelst een integrale aanpak. De economie als dragende factor is de rode draad van deze visie, maar andere thema's (natuur, landbouw etc.) dienen ook onderdeel te zijn. De rol van de Provincie bestaat uit verbinden, versterken, stimuleren, motiveren en faciliteren. Bedrijven acquireren en ondersteunen maar daarbij selectief zijn. Geen subsidies voor vervuilende bedrijven, met een negatieve impact op de omgeving.
- De term 'missie-gedreven economie' vervangen door 'waarde(n)-gedreven economie' (goed omgaan met mensen; niet alleen op geld en winstmarge maar ook maatschappelijke omgevingsfactoren zijn van belang).
- Teneinde de ongemakken van overbelaste toeristische regio's te verlichten kijken naar mogelijkheden voor spreiding van toeristen over een groter gebied.
- Circulair, milieubewust, milieuvriendelijk, duurzaam werkgelegenheid als kernelementen van een minder kwetsbare en toekomstbestendige economie.
- Gemaakte keuzes worden gerespecteerd en worden alleen dan heroverwogen als nieuwe, niet eerder bekende ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.
- Het internationale aspect van de provincie moet in acht worden genomen bij de ontwikkeling van toekomstbestendige economie en onderwijs (waaronder de campussen). De opgaven in onze samenleving vragen om een inzet van internationale uitwisseling van kennis en technieken.

Herwaardering maakindustrie en vakmanschap

- Versnellen in het kader van een toekomstbestendige economie om sneller waarde(n) te creëren. De creatie van waarde(n) moet de Provincie benoemen, bevorderen en stimuleren. "Waarde kan niet worden toegevoegd zonder waarden." Hoe geld wordt verdiend is net zo belangrijk als waarmee het geld wordt verdiend; "winst" in perspectief maatschappelijke opgave.
- Een brug slaan tussen theoretisch en wetenschappelijk opgeleiden, 'de (be)denkers', en praktisch en technisch opgeleiden, 'de uitvoerders', met daaraan gekoppeld een herwaardering van praktisch en technisch geschoold werk.
- De verbinding tussen het MBO en de arbeidsmarkt moet worden verbeterd.
- Ervoor zorgen dat praktische en technische opleidingen met OV goed bereikbaar zijn.
- Een 'Limburgs kwaliteitsstempel' ontwikkelen. Limburgse projecten onderscheiden zich vanuit specifieke kennis en vakmanschap;.
-

Een toekomstbestendige arbeidsmarkt

- "Leven lang leren" continueren (Syntra-aanpak in Vlaanderen als voorbeeld). De arbeidsmarkt structureel verbeteren. Samen met de gemeenten werken aan een aanvalsplan voor arbeidsmarktbeleid. De Provincie als werkgever geeft zelf het goede voorbeeld. (NB: een tweetal vragen is uitgezet, te weten of bij aanbestedingen een bruto minimumloon van € 15,00

per uur kan worden verplicht en wat de voor- en nadelen zijn van in vaste dienst nemen van catering- en schoonmaakpersoneel).

- Een inspanningsverplichting voor de Provincie om gemeenten te helpen om eerst mensen uit de regio die moeizaam een structurele arbeidsplaats kunnen bemachtigen en behouden in te zetten en pas daarna aan te vullen met arbeidsmigranten.
- Bij de huisvesting van arbeidsmigranten kunnen drie categorieën worden onderscheiden:
 - Theoretisch geschoolden, expats. De Provincie heeft geen rol bij de huisvesting.
 - Short stay arbeidsmigranten kunnen tijdelijk worden gehuisvest op fatsoenlijke, degelijke huisvestingslocaties.
 - Long stay arbeidsmigranten zijn onderdeel van het volkshuisvestingsvraagstuk. Zij worden gezien als inwoner, waarvoor dezelfde woonmogelijkheden gelden als voor overige inwoners (integreren).

Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

- De Provincie als aanjager van de economie, met aandacht voor zowel de werkgeversagenda als de werknemersagenda.
- De Provincie als aanjager van innovatie. Dit geldt voor zowel de verbinding van de praktisch opgeleiden aan de campussen als technische innovaties. Nieuwe materialen, nieuwe technieken
- Versterken van de uitvoeringskracht en tegemoet komen aan vermindering regeldruk voor het MKB.
- De kwetsbare Limburgse economie dient te worden verstevigd. Daar investeren waar waarde wordt gecreëerd. Er dient echter kritisch te worden gekeken naar interventies. Gesubsidieerde initiatieven moeten levensvatbaar zijn. Het tempo van startup naar scale-up mag worden versneld.
- Indien een startup gefinancierd wordt door aan de Provincie Limburg verbonden partijen (LIOF, Brightlands en/of verbonden fondsen) dan dient nauwgezet de toegevoegde waarde van de startup gevolgd te worden en daar waar er geen toegevoegde waarde is of ontstaat dient de steun aan deze startup te worden beëindigd.
- Herstructurering van bedrijventerreinen.
- De Einstein Telescope wordt gezien als een belangrijke kans voor de versterking van de Limburgse economie, met oog voor veiligheid, hinderreductie, ruimtelijke inpassing en omgevingscommunicatie. Een risicoanalyse is vereist om de lange termijn effecten en de sociaaleconomische impact te onderzoeken. Overwogen kan worden om een schadefonds op te richten (met Rijksmiddelen).
- Met betrekking tot MAA wordt het besluit van Provinciale Staten gerespecteerd en uitgevoerd. De toekomstvisie van MAA dient aan te sluiten bij de toekomstvisie van de Provincie.
- De kwaliteit van de geleverde natuurcompensatie van bedrijven moet beter worden gehandhaafd, getoetst en gecontroleerd. Dit kan aan het handnavingsvraagstuk worden gekoppeld. Alles wat in het kader van natuurcompensatie bovenwettelijk wordt gecompenseerd kan in de ontwikkelopgave natuur worden verdisconteerd.

Vestigingsklimaat van morgen

- Het vestigingsklimaat vereist permanente aandacht. De Provincie draagt bij aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg vanuit maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap. Hier dienen echter randvoorwaarden te worden gesteld voor welke bedrijven dit geldt. De creatie van toegevoegde waarde en hetgeen een bedrijf te

bieden heeft staan centraal. Dit geldt ook voor acquisitie. Een BIZ constructie op provinciaal niveau op het gebied van vestigingsklimaat kan worden onderzocht.

- De Provincie als betrouwbare overheid die betrouwbare bedrijvigheid haalt. Bedrijven die zich vestigen in de provincie moeten geworteld zijn. Een checklist omtrent de regionale meerwaarde van bedrijven kan worden opgesteld.
- Meer onderzoek naar gezondheidsrisico's in industriegebieden.
- Streven naar minder regeldruk en snellere doorlooptijd van vergunningprocedures voor ondernemers.
- Een brede Limburgse variant op de Sociaal-Economische Raad (SER) onderzoeken, waarbij ook de vakbonden zijn betrokken, opdat alle belangen integraal aan bod komen. De acquisitie van externe bedrijven selectief in het perspectief van toegevoegde waarde.

Na de bespreking van het thema Toekomstbestendige Economie volgt een presentatie. Het clusterhoofd Plattelandsontwikkeling en het clusterhoofd Natuur presenteren een toelichting op het Natuurpact en de Ontwikkelopgave. Vanwege tijdgebrek wordt afgesproken om op dit thema terug te komen. Waar nodig zal een extra bijeenkomst daarvoor worden georganiseerd.

Mevrouw Dassen werkt toe naar een afronding, waarbij de belangrijkste constateringën nog eens worden samengevat.

De heer Schrijen dankt alle aanwezigen voor hun inbreng en sluit het gesprek af.

Zakelijke verslaglegging 8^e gesprek informatiefase

Dinsdag 16 mei 2023, 18.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Mirjam Depondt-Olivers (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmpst, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Op de agenda staat ter bespreking de gespreksmemo's inzake Cultuur, Sport & Erfgoed en Mobiliteit & Bereikbaarheid. De aanwezigen hebben kennis genomen van de gespreksmemo's.

De heer Schrijen kondigt aan bilaterale en trilaterale gesprekken in te plannen met de onderhandelaars over de portefeuillevverdeling. Partijen stemmen daarmee in.

De heer Theuns stelt voor dat de onderhandelde partijen samen een concepttekst opstellen voor het coalitieakkoord inzake Landelijk Gebied. Partijen stemmen daarmee in. Na de bespreking maken partijen afspraken over wie gezamenlijk aan de betreffende tekst zullen werken. Afsproken wordt dat de tekst in concept gereed zal zijn op 23 mei a.s.

Mevrouw Dassen geeft aan dat er op woensdag 24 mei een laatste reguliere inhoudelijke bijeenkomst is. Zij doet het voorstel om, als de eerste conceptteksten voor een coalitieakkoord gereed zijn, deze vervolgens in subgroepen van 2 x vijf te bespreken (van elke partij een afgevaardigde). Die besprekingen vinden plaats op vrijdag 26 (avond) en zaterdag 27 mei (hele dag). De bedoeling is om de teksten dan al voor een groot deel definitief te maken. Indien nodig zal woensdag 31 mei (avond) worden gebruikt om de laatste accenten te zetten. Partijen kunnen zich in die aanpak vinden.

Mevrouw Dassen memoreert nog eens de drie leidende vragen:

- Hoe ziet u de provinciale rol?
- Wat zijn de prioriteiten binnen het thema, waarop de Provincie de komende periode van vier jaar zou moeten inzetten?
- Wat zijn de daarbij behorende doelen die worden nagestreefd?

Zij vraagt partijen te reflecteren, daarbij de genoemde vragen zo veel als mogelijk leidend te laten zijn en bovendien niet in herhaling te vallen. Wat door partijen reeds is gezegd en wat wordt onderschreven hoeft niet te worden herhaald.

3. Bespreking Cultuur, Sport & Erfgoed

Onderstaand wordt samengevat weergegeven wat de standpunten zijn die partijen met elkaar op het thema Cultuur, Sport & Erfgoed hebben gedeeld en waarover over het algemeen consensus bestaat.

Cultuur

- Kleinschalige lokale evenementen op het gebied van cultuur en breedtesport met de inzet van vrijwilligers bevorderen de ontmoetingen tussen mensen en zijn belangrijk voor de sociale cohesie in een gemeenschap. Cultuur, Sport & Erfgoed zijn niet noodzakelijk met elkaar verbonden en ze kunnen ook als drie gescheiden thema's worden beschouwd en zo worden beschreven.
- Cultuur moet zo breed als mogelijk toegankelijk en betaalbaar zijn. Er dient laagdrempelig te worden georganiseerd en laagdrempelig te worden gecommuniceerd. Alle lagen van de Limburgse bevolking moeten worden betrokken. Cultuur met een kleine c (lokale cultuur) is net zo belangrijk als Cultuur met een grote C (musea, theater).
- Cultuur verbindt in een diverser wordende samenleving waarbij tradities hand in hand gaan met vernieuwende initiatieven en cultuurouttingen;
- Vrijwilligers die zich inzetten moeten worden gestimuleerd (Actieplan Vrijwilligers).
- In overleg met gemeenten en veiligheidsdiensten de regeldruk voor vrijwilligers bij kleinschalige evenementen te verminderen. Er zijn veel signalen dat vrijwilligers afhaken vanwege buitenproportionele administratieve lasten en veiligheidsmaatregelen.
- Het ondersteunen van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed in handen van particulieren (analogie "Duurzaam Thuis").
- De rol van de Provincie is het faciliteren van ontmoeting, het aanjagen van (kleinschalige) projecten en het ondersteunen van gemeenten met kennis (informatie) en kennis (lobby voor financiering).
- Oog voor de scheidslijn tussen gemeentelijke taken en provinciale taken op het vlak van cultuur.
- Sociale cohesie, cultuur als verbinder en drager die iedereen bij elkaar brengt, inclusiviteit in cultuur (cultuur van nieuwkomers en Limburgse cultuur verbinden).
- De Provincie dient zich in te spannen om Rijksmiddelen voor cultuur naar Limburg te halen. Lobby om het Bonnefantenmuseum de status van Rijksmuseum te geven.
- Onderzoeken of de incidentele cultuurmiddelen voor het Filmfonds structureel kunnen worden verankerd.
- Het Limburgs Museum als "identiteitsdrager van Limburg" verdient meer steun, bijvoorbeeld stimuleren van activiteiten buiten het museum die de Limburgse identiteit uitdragen.
- Met het oog op een eerlijke verdeling van cultuurmiddelen over de provincie is de huidige regeling voor de subinfrastructuur vanaf 2024 (minimaal 30% van het makersbudget naar Noord- en Midden-Limburg) een goede eerste stap; daarnaast zouden incidentele middelen worden ingezet om achterstanden in de culturele infrastructuur te verkleinen (o.a. voor Limburgse makers) zodat dit op termijn tot een sterkere infrastructuur kan uitgroeien.
- Onderzoek naar de haalbaarheid van gratis toegang tot provinciale musea voor kinderen tot en met 12 jaar.
- Continueren van Jeugdfonds Sport en Cultuur

Sport

- De rol van de Provincie is het faciliteren van ontmoeting en stimuleren van beweging.
- De Provincie dient zich in te spannen om meer rijksmiddelen voor sport naar Limburg te halen.

- Sport sterker verbinden aan gezondheid, sociale agenda (breedtesport) of economie (bijv. sportevenementen).
- Aandacht voor zowel topsport als breedtesport, waarbij ook oog is voor ouderen, middelbare scholieren en mindervaliden.
- Meer verantwoordelijkheid leggen bij de mensen die met sport bezig zijn (sporttakplatforms): bottom-up initiatieven in plaats van top-down. De Provincie als ondersteuner in plaats van organisator.

Erfgoed en Monumenten

- De Limburgse taal behouden en het gebruik van dialect stimuleren vanaf de peuterspeelzaal.
- Behoud van Limburgs materieel en immaterieel erfgoed, monumenten en archeologie in heel Limburg. Hierbij dient ook oog te zijn voor kerkelijk, industrieel en archeologisch erfgoed.
- Toegankelijkheid van erfgoed en monumenten voor een breed publiek, dit ook vanuit het oogpunt voor leefbaarheid met 'reuring' en ontmoeting in de dorp of wijk.
- In het kader van verduurzaming ondersteunen van het onderhouden, restaureren, openstellen en herbestemmen van Limburgs erfgoed voor o.a. wonen, werken, recreëren en horeca. De Provincie als co-financier voor het opknappen en restaureren van erfgoed.

4. Bespreking Mobiliteit & Bereikbaarheid

Mevrouw Dassen stelt het tweede thema voor deze avond aan de orde: Mobiliteit & Bereikbaarheid. Daarbij dezelfde systematiek van bespreking aangehouden. Onderstaand samengevat een overzicht van de standpunten die partijen met elkaar op het thema Mobiliteit & Bereikbaarheid hebben gedeeld en waarover over het algemeen consensus bestaat.

Rol Provincie

- De belangrijkste rollen van de Provincie zijn opdrachtgever, financier en organiseren en uitvoeren van de lobby.
- Zorg dragen voor een veilige provinciale wegeninfrastructuur (incl. fietspaden), met inbegrip van adequate verlichting.
- Bewaken van kostenoverschrijdingen, bijvoorbeeld als gevolg van prijsstijgingen.
- Het aansluiten op elkaar van verschillende vervoersstromen en een integraal multimodaal vervoerssysteem bewerkstelligen.

Prioriteiten

- Geen nieuwe grote projecten provinciale infrastructuur-projecten aangaan.
- De mens centraal, zo goed mogelijke bereikbaarheid voor zoveel mogelijk mensen. Daarbij zijn aanvullende (lokale) initiatieven zoals "de Vlinder van Arriva" niet altijd een goede vervanging. Voor een aantal mensen – die afhankelijk zijn van het openbaar busvervoer – staat de kwaliteit onder druk.
- In de concessie aan Arriva zijn tien jaar geleden keuzes gemaakt vanuit een opvatting waarin efficiency belangrijk was. De vraag is of de keuzes die in 2014 gemaakt zijn, anno 2023 het gewenste effect hebben. Dat onderzoek loopt op dit moment. We gaan met de resultaten aan de slag.
- Dorpen en buitenwijken van steden moeten goed bereikbaar zijn met het OV. Er zal vanuit de rijksoverheid meer geld naar het openbaar vervoer moeten, dat speelt in alle provincies. Juist ook om de leefbaarheid van onze steden en dorpen niet verder achteruit te laten gaan.
- Ook aandacht voor de digitale bereikbaarheid in het buitengebied.

- OV moet toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Dat betekent dat we eisen moeten stellen aan bijvoorbeeld het gebruik van kleine busjes.
- De controle als opdrachtgever op de uitvoering van de OV concessie moet strakker. Zeker als het gaat om het vaststellen van het vervoersplan en op de controle op de uitvoering. De provincie moet zelf regie voeren.
- Het ziekteverzuim van 20% bij Arriva is een punt van aandacht. Dat is primair een aangelegenheid van de werkgever. Maar het hoge ziekteverzuim raakt de kwaliteit van de dienstverlening en daarmee dus ook de provincie als concessieverlener en de bereikbaarheid van Limburg.
- Onderzoeken van de eerdere ervaringen (van gemeenten, regio's) en uitgevoerde studies naar goedkoper/gratis OV voor bepaalde doelgroepen.
- Grensoverschrijdende treinverbinding verdienen aandacht, maar voor kleinere grensplaatsen is een goede grensoverschrijdende busverbinding belangrijker.
- De Maaslijn is van groot belang voor de bereikbaarheid van Noord en Midden-Limburg. Die moet zo spoedig mogelijk worden gerealiseerd. Het standpunt moet zijn: ProRail en Rijk veroorzaken de problemen, dan komt de schade ook voor rekening van ProRail en Rijk. Dat geldt ook voor de schadevergoeding aan Arriva (conform motie 2951).
- De ZLSM vraagt om een investering van 14 miljoen voor de komende 10 jaar. In 2012 is er ook al ruim 10 miljoen geïnvesteerd. Die middelen zijn er eigenlijk niet. En de investering draagt bovendien niet bij aan het bereiken van de mobiliteitsdoelen en is eigenlijk meer provinciaal erfgoed. Op korte termijn zullen er gesprekken met alle betrokkenen aangaan moeten worden, waarbij de inzet moet zijn dat de provincie niet voor alle kosten zal opdraaien voor de komende 10 jaar.
- Samen met gemeenten, de Rijksoverheid én de bedrijven die het probleem veroorzaken, zorgt de provincie voor voldoende parkeerplaatsen voor vrachtwagens. Zo komen er fatsoenlijke voorzieningen voor internationale chauffeurs en halen we vrachtwagens uit woonwijken. De provincie gaat afspraken maken met bedrijven die de problemen mede veroorzaken.
- Een 'model-shift' van vervoer van lading over de weg naar vervoer van lading over water en spoor stimuleren, evenals een scheiding van de logistieke stroom van mensen en goederen.
- De lopende Agenda Fiets vooral uitvoeren en realiseren en als ambitie meer stimuleren van fietsen in het algemeen en veilig gebruik van elektrische fietsen.
- Voldoende oplaadpunten voor auto en fiets; ook in dit verband goede grensoverschrijdende verbindingen.
- Mogelijkheden van vervoer "on demand" (via app) tussen stad en ommeland nader onderzoeken.
- De Nota Kapitaalgoederen herijken.
- Inzetten op het binnenhalen van Europese subsidies (Ten-T).
- Internationale treinverbindingen zoals Drielandentrein, Intercity Eindhoven-Venlo-Düsseldorf, Weert-Hamont-Antwerpen en doortrekken van (een volwaardige) intercityverbinding Eindhoven-Heerlen naar Aken.
- In goed overleg met de Vlaamse overheid en de gemeente Maastricht komen tot een bevredigende financiële afwikkeling van de gemaakte kosten voor de Tramverbinding Maastricht-Hasselt.
- Bij de aanleg van de Delta Rhine Corridor de impact op natuurgebieden zoveel als mogelijk beperken en de daarvoor geldende regels rondom compensatie hanteren.
- In relatie tot overlast door het reactiveren van Vliegbasis De Peel en AWACS-vluchten zal het belang van Limburg worden gediend door in elk geval zorg te dragen voor afdoende compensatie. Daarbij speelt ook de geopolitieke situatie en de internationale veiligheid een rol. De discussie over deze onderwerpen vindt plaats in Provinciale Staten.

Doelen

- Faciliteren van toegang en ontmoeting.
- Bereikbaarheid tussen kernen en tussen kernen en stad vergroten.
- Digitale bereikbaarheid in buitengebieden vergroten.
- Veilige en goed onderhouden provinciale wegen en fietspaden in stand houden.
- Goede OV-verbindingen met de buurlanden.

De informateurs danken alle aanwezigen voor hun positieve inbreng en sluiten het gesprek af.

Zakelijke verslaglegging 9^e gesprek informatiefase

Vrijdag 26 mei 2023, 16.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmp, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht de agenda toe. Er is een inhoudelijke agenda verspreid voor de oorspronkelijk op 24 mei jl. geplande bijeenkomst. Zoals bekend stond die bijeenkomst geheel in het teken van teambuilding en bevorderen van samenwerking. Omdat daar geen specifiek inhoudelijke zaken zijn besproken heeft er ook geen verslaglegging plaatsgevonden. De oorspronkelijk voor 24 mei opgestelde agenda dient nu als richtsnoer voor de onderhavige bijeenkomst.

3. Zakelijke verslaglegging bijeenkomsten 4, 5, 15 en 16 mei 2023

De verslaglegging van de bijeenkomsten van 4 en 5 mei is aangepast aan de hand van de via email door partijen voorgestelde tekstuele wijzigingen. De aanpassingen zijn gemarkeerd weergegeven. Met een aantal aanvullende aanpassingen worden de verslagen van 4 en 5 mei 2023 vastgesteld.

Een aantal partijen heeft via email een reactie gegeven op de verslaglegging van de bijeenkomsten van 15 en 16 mei 2023. Omdat die reacties (deels) pas erg laat zijn ontvangen zijn deze nog niet verwerkt in de voorliggende versies. **Mevrouw Dassen** stelt voor om de verslagen toch per pagina te bespreken, zodat deze na aanpassing definitief kunnen worden vastgesteld. Partijen stemmen daarmee in. Bespreking leidt tot een aantal tekstuele aanpassingen en daarmee worden de verslagen definitief vastgesteld.

4. Bespreking openstaande vragen en achtergrondinformatie

Mevrouw Dassen memoreert dat er vragen zijn gesteld en achtergrondinformatie is gevraagd bij een aantal onderwerpen. Zo is gevraagd om een gespreksmemo over de Limburgse woonopgave. Verder is gevraagd naar de stand van zaken met betrekking tot de Delta Rhine Corridor. Tot slot is gevraagd uit te zoeken of bij aanbesteding van inhuur een minimum uurloon van € 15,00 kan worden verplicht en wat de mogelijkheden zijn om schoonmaak- en cateringpersoneel in vaste dienst van de Provincie te nemen.

Mevrouw Dassen informeert of alle partijen kennis hebben kunnen nemen van het memo met achtergrondinformatie over de Limburgse woningopgave. Dat blijkt het geval. In het memo is

aangegeven dat een van de onderhandelende partijen pleit voor “een straatje er bij voor elke kern”, met het oog op verbetering van de leefbaarheid in met name kleine kernen en om in te spelen op de beschikbaarheid van woningen om de woonopgave van 26.500 woningen te realiseren. De achtergrondinformatie gaat achtereenvolgens in op de huidige situatie en de geldende spelregels op het gebied van de nieuwe planvoorraad wonen en bouwen buiten bestaand bebouwd gebied. Bespreking van de informatie leidt uiteindelijk tot een door partijen onderschreven concepttekst voor het nieuwe coalitieakkoord, die als volgt luidt:

We onderzoeken de mogelijkheden om voor kernen waar de leefbaarheid onder druk staat aan de randen van de bestaande bebouwde kern een brede mix van nieuwe woningbouw te realiseren. Indien dit leidt tot een gedragen voorstel met een heldere afbakening van criteria -in overleg met gemeenten- zal dit indien nodig een aanpassing van de vigerende Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening vergen.

Mevrouw Dassen stelt de brief van de Minister van Economische Zaken en Klimaat d.d. 16 mei 2023 inzake Delta Rhine Corridor aan de orde. In de brief wordt het college van GS geïnformeerd over de aanstaande start van het project Delta Rhine Corridor. Zij vraagt of partijen daar kennis van hebben genomen en of dat nog verdere vragen oproept. Partijen geven aan kennis te hebben genomen en geen verdere vragen te hebben.

Vervolgens stelt **mevrouw Dassen** aan de orde de beantwoording van de vragen over een minimum uurloon van € 15,00 bij aanbesteding van inhuur en de verkenning van de mogelijkheden om schoonmaak- en cateringpersoneel in vaste dienst van de Provincie te nemen. Partijen hebben kennis genomen van de informatie in dat kader. Na een korte bespreking van het onderwerp wordt afgesproken dat het streven erop is gericht om facilitaire diensten in te besteden en de mogelijkheden daartoe nader te onderzoeken en waar mogelijk aan te grijpen. Bestaande contracten worden daarbij gerespecteerd.

5. Financiële ruimte en mogelijke intensiveringen

Op basis van door het clusterhoofd Financiën aangeleverde informatie hebben partijen met elkaar een eerste verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een inzet en een verdeling van middelen naar inhoud. Daarbij is ook verkend welke mogelijkheden er zijn om de hoogte van de in te zetten middelen te beïnvloeden, zoals het al dan niet verhogen van MRB of het al dan niet inzetten van de immunisatiereserve. Daarbij zijn nog geen conclusies getrokken. Er was sprake van een eerste vingeroefening. Afgesproken werd om in de bijeenkomst van 28 mei daarop terug te komen.

De informateurs danken alle aanwezigen ook dit keer weer voor hun positieve inbreng en constructieve houding en sluiten het gesprek af. Morgen, zaterdag 28 mei, zullen de besprekingen om 11.00 uur worden hervat. Op de agenda staat de bespreking van conceptteksten voor een coalitieakkoord. Daarnaast zal een tweede bespreking plaatsvinden van de financiële ruimte en de mogelijkheden tot beïnvloeding daarvan.

Zakelijke verslaglegging 10^e gesprek informatiefase

Woensdag 31 mei 2023, 13.00 uur.

Aanwezig:

Mevr. Aleida Berghorst (PvdA), dhr. Jasper Kuntzelaers (PvdA), mevr. Marlou Absil (CDA), dhr. Michael Theuns (CDA), mevr. Heidi van der Pol (BBB), mevr. Annetje Schoolmeesters (BBB), dhr. Leon Faassen (BBB), mevr. Elianne Demollin (BBB, later aangesloten), dhr. Jorge Wolters Gregório (SP), dhr. Marc van Caldenberg (SP), dhr. Stephan Satijn (VVD), dhr. Herman Nijskens (VVD), mevr. Petra Dassen-Housen (informatieur), dhr. Jan Schrijen (informatieur), dhr. Stefan Jansen, dhr. Hendrik Jan van Elmpst, mevr. Gerda Verbraeken, mevr. Indra van Gulick (allen ambtelijke ondersteuning)

1. Welkom

De informateurs heten alle aanwezigen welkom.

2. Korte toelichting bij de agenda

Mevrouw Dassen licht toe welke zaken er vandaag worden besproken. Ter vaststelling ligt voor de zakelijke verslaglegging van de bijeenkomst van 26 mei jl. Partijen hebben voorts aangegeven het op prijs te stellen om een aantal principes/uitgangspunten op te stellen over de wijze waarop de samenwerking met elkaar vorm wordt gegeven in de komende vier jaar. Daarover zal eerst met elkaar van gedachten worden gewisseld. Vervolgens zal nogmaals nader worden ingegaan op de verdeling en de dekking van de middelen die aan het te sluiten akkoord zullen worden gekoppeld. Daarna zullen de nog te bespreken conceptteksten voor een aantal hoofdstukken van het coalitieakkoord in twee afzonderlijke groepen worden besproken. En tot slot zal over een aantal specifieke onderdelen van de portefeuilleverdeling worden gesproken met en/of tussen de partijen die het betreft.

3. Zakelijke verslaglegging bijeenkomst 26 mei 2023

De verslaglegging van de bijeenkomst van 26 mei jl. leidt bij geen van de partijen tot opmerkingen en wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Uitgangspunten: zo werken wij met elkaar samen

Mevrouw Dassen verzoekt partijen aan te geven welke uitgangspunten voor samenwerking zij graag samen zouden willen vaststellen.

Mevrouw Absil doet een voorstel door een aantal concrete uitgangspunten te formuleren. Vervolgens reageren de overige partijen daarop, hetgeen tot een aantal aanvullingen leidt.

Mevrouw Dassen vat het geheel als volgt samen:

Zo werken wij met elkaar samen

1. *Wij staan voor een open en inclusieve samenleving waarin iedereen kan zijn wie hij of zij wil zijn. Ongeacht wie je bent of waar je geboren bent. Wij gaan respectvol met elkaar om en zoeken continu de dialoog.*

2. *Wij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een stabiel bestuur dat midden in de Limburgse samenleving staat.*
3. *Wij werken integraal aan opgaven en doen dat integer. Wij werken open, zorgvuldig en transparant. Daar waar informatie niet openbaar gedeeld kan worden, leggen wij dat uit. Wij respecteren te allen tijde de persoonlijke levenssfeer van mensen.*
4. *Wij opereren autonoom en onafhankelijk. Wij zijn rolbewust en rolvast. Wij leren permanent. Wij faciliteren elkaar maximaal hierin.*
5. *Wij debatteren op basis van feiten, niet op basis van beelden. Wij faciliteren elkaar (GS, PS, ambtelijk apparaat en samenleving) zo goed mogelijk om te komen tot een gedegen en zorgvuldige besluitvorming. Wij respecteren de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor ambtelijk handelen.*
6. *Het coalitieakkoord ontslaat ons niet van de plicht naar breed draagvlak in Provinciale Staten te zoeken en oog te houden voor de belangen van de minderheid.*
7. *Wij waarderen maatschappelijke betrokkenheid van provinciale medewerkers. Wij staan voor een veilige werkomgeving.*

Alle partijen kunnen zich in deze uitgangspunten vinden. Bezien zal worden hoe deze uitgangspunten worden gekoppeld aan het conceptakkoord dat in de maak is. Verder wordt afgesproken dat in de eerste vergadering van het nieuwe college bij de uitgangspunten nadrukkelijk zal worden stilgestaan.

5. Financiële ruimte en mogelijke intensiveringen

Op basis van een door het clusterhoofd Financiën aangeleverd overzicht wordt nogmaals gesproken over de inzet en de dekking van middelen, gekoppeld aan de inhoud. De hiaten die daar nog zitten worden in goed overleg tussen de onderhandelende partijen gedicht. Het aangepaste overzicht zal onderdeel worden van het conceptakkoord dat in de maak is.

6. Bespreking teksten hoofdstukken conceptakkoord

De conceptteksten van de hoofdstukken 3 (Samen leven en bestaanszekerheid), 4 (Werken aan een toekomstbestendige economie), 6 (Leefbare steden en dorpen), 7 (Cultuur en erfgoed voor iedereen) en 8 (Een bereikbaar en toegankelijk Limburg) worden in twee afzonderlijke groepen door de onderhandelaars besproken. Aangezien **Mevrouw Dassen** de bijeenkomst tijdelijk moet verlaten vanwege het voorzitten van een raadsvergadering in Kerkrade worden de twee groepen voorgezeten door **de heer Schrijen** en **de heer Jansen**. De bespreking verloopt voorspoedig en aan het eind ligt er een concepttekst voor een akkoord.

7. Portefeuilleverdeling

De portefeuilleverdeling wordt besproken en is grotendeels akkoord voor alle partijen. Een aantal accenten wordt gezet. Zo wordt de Delta Rhine Corridor primair geschaard onder Economie (in plaats van Energie), vanwege de link met Chemelot. De algemene coördinatie van het LPLG wordt toebedeeld aan de 1^e portefeuille van de BBB, terwijl Landbouw algemeen behoort tot de portefeuille

van de PvdA. Leefbaarheid Platteland behoort eveneens bij de 1^e portefeuille van de BBB, met dien verstande dat er een koppeling ligt met de Regiodeals, OV en Infra.

Tot slot wordt er specifiek gesproken over het portefeuilleonderdeel Financiën. **Mevrouw Dassen** (die inmiddels terug is van de raadsvergadering) en **de heer Schrijen** spreken met de betrokken partijen apart. Dat leidt tot de afspraak dat het portefeuilleonderdeel Financiën deels bij de VVD en deels bij de 2^e portefeuille van de BBB komt te liggen.

8. Vervolgtraject en afsluiting

Mevrouw Dassen schetst voor de aanwezigen het vervolgtraject. De concepttekst voor een akkoord, inclusief de financiën en de portefeuillevverdeling wordt vrijgegeven voor vertrouwelijk overleg met de fracties van de beoogde coalitie. Ook zal de concepttekst door de informateurs vertrouwelijk ter hand worden gesteld van de CdK. De reacties van de fracties en de CdK worden maandag 5 juni a.s. om 17.00 uur besproken. Als dat leidt tot een definitieve tekst dan zal het coalitieakkoord worden gepresenteerd aan de media op vrijdag 9 juni a.s. om 19.00 uur. Vlak daarvoor zullen Provinciale Staten als eerste worden geïnformeerd. Over de locatie waarop de presentatie zal gebeuren volgt nog een voorstel. In dat tijdpad zou de installatie van het nieuwe college van GS kunnen plaatsvinden op vrijdag 23 juni 2023.

De informateurs danken alle aanwezigen ook dit keer weer voor hun positieve inbreng en constructieve houding. Het was een lange middag en avond voor iedereen, maar er ligt een mooi resultaat. Maandag 17.00 uur wordt de draad weer opgepakt.
